

Organizații anarhiste, nu avangardism leninist

2006

Cuprins

De ce este necesară o organizație anarhistă...dar nu un „partid de avangardă”	3
Organizația politică anarhistă revoluționară	5
Partidul leninist	8
Mitul revoluției bolșevice	10
Concluzie	12
Bibliografie	13

De ce este necesară o organizație anarhistă...dar nu un „partid de avangardă”

În acest moment doar câțiva oameni sunt anarhiști revoluționari. Marea majoritate a oamenilor resping anarhismul și orice fel de radicalism (asta dacă se întâmplă să se gândească la ele). Pentru aceia dintre noi care suntem anarhiști/e, o întrebare cheie privește relația dintre minoritatea revoluționară (noi) și majoritatea moderată și (încă) nerevoluționară. Este necesar ca minoritatea revoluționară să aștepte ca legile Procesului Istoric să determine majoritatea (cel puțin a clasei muncitoare) să devină revoluționară, așa cum declară unii? În acest caz minoritatea nu trebuie să facă practic nimic. Sau trebuie ca minoritatea de revoluționari să se organizeze pentru a-și putea disemina ideile eliberatoare, în cooperare cu procesul istoric? Dacă da, trebuie minoritatea revoluționară să se organizeze într-o manieră centralizată, de sus în jos, sau se poate organiza sub forma unei federații democratice radicale, compatibilă cu țelul său de libertate?

Poate cea mai interesantă tendință din cadrul stângii actuale este creșterea anarhismului pro-organizațional bazat pe luptă de clasă. Acesta include Platformismul internațional, especifismo sud-american, precum și alte elemente (Platformismul este inspirat de Platforma Organizatorică a Uniunii Generale a Anarhiștilor; în Skirda, 2002). Chiar și unii troțkiști au observat, „Platformismul este unul din curentele plasate mai la stânga în cadrul anarhismului contemporan...” (International Bolshevik Tendency, 2002; p.1)

Centrală pentru anarhismul pro-organizațional/axat pe luptă de clasă este convingerea că anarhiștii ar trebui să se organizeze pe baza convingerilor lor. Asta se aplică în mod special în privința celor care cad de acord cu un program de revoluție socială anti-autoritară care să fie executat de clasa muncitoare internațională și de toți oamenii oprimați. Aceștia ar trebui să organizeze o asociație voluntară explicit anarhistă. Aceasta ar lua forma unei federații democratice de grupuri mai mici. O asemenea organizație ar publica literatura politică și ar depune eforturi pentru a-și răspândi ideile. Pe baza unității programatice și tactice membrii acesteia ar participa în alte asociații mai largi, mai eterogene precum sindicatele, organizații comunitare, grupuri anti-război, și – atunci când iau naștere în perioade revoluționare – soviete ale muncitorilor și comunităților. Asemenea organizații anarhiste nu ar fi „partide”, pentru că nu ar viza cucerirea puterii pentru ele. Acestea ar căuta să inspire prin idei și exemplu, nu prin preluarea și dominarea organizațiilor populare, și cu atât mai puțin prin preluarea puterii de stat.

Această abordare (pe care am rezumat-o anterior într-o manieră foarte condensată) a fost atacată din două părți. Pe de o parte sunt anarhiștii anti-organizaționali (incluzând printre alții individualiștii, primitiviștii și „post-stângiștii”). Maximul pe care îl acceptă aceștia sunt colectivele locale și, eventual, cea mai largă asociere între acestea (o „rețea”). Aceste curente au denunțat anarhismul pro-organizațional ca pe o încercare de a construi noi partide autoritare, în esență leniniste. Leniniștii adevărați l-au denunțat la rândul lor pentru că nu este leninist. Singura lucrare mai extinsă a leniniștilor pe acest subiect (Platformism și Bolșevism, de International Bolshevik Tendency – troțkiști, 2002) declară că există „o prăpastie politică între Platforma din 1926 și Bolșevism.”(p.2) Platformiștii, spun aceștia, sunt „prea anarhiști pentru bolșevici și prea bolșevici pentru anarhiști deși măsura rupturii Platformiștilor de moștenirea lor libertară este deseori supraestimată de criticii lor anarhiști...” (p. 3) Singura soluție, susțin autorii, este îmbrățișarea partidului leninist centralizat de avangardă și statul dictatorial al

muncitorilor. Anarhiștii anti-organizaționali și leniniștii sunt de acord că o organizație revoluționară radical-democratică, non-autoritară și cu o structură federativă nu este posibilă.

Troțkiștii subliniază că mișcările anarhiste au eșuat constant să realizeze o societate liberă. Singurele revoluții de succes, susțin ei, au fost acelea care au fost conduse de partide de tip leninist. Replica anarhistă evidentă este ca asemenea „succese” leniniste au rezultat în state totalitare monstruoase ce au ucis zeci de milioane de muncitori și țărani. Anarhiștii își doresc să distrugă capitalismul fără ca să aibă asemenea „succese”. (De asemenea, toate varietățile leniniste au eșuat complet să atingă țelul principal al lui Marx și Lenin, acela al unor revoluții ale clasei muncitoare în țările industrializate, imperialiste.) Totuși, se ridică o întrebare validă: cum poate anarhismul să evite istoria sa de eșecuri și înfrângeri? Cum putem aboli capitalismul global fără a crea state de tip Stalinist? Anarhismul pro-organizațional a fost creat întocmai pentru a face față acestei probleme.

Există dispute similare cu privire la crearea de organizații în rândul marxiștilor libertari (sau autonomiști) cum sunt și în rândul anarhiștilor. Se pare ca acest lucru a fost unul din motivele rupturii dintre C.L.R. James și Raya Dunayevskaya. A fost un subiect în cadrul mișcării Comuniste de Soviete, diferiți teoreticieni având viziuni diferite. În gruparea Socialisme ou Barbarie din Franța după cel de-Al Doilea Război Mondial a existat o ruptură între Corneliu Castoriadis, care a adoptat o poziție pro-organizațională, și Claude Lefort care a luat poziția anti-organizației. Co-gânditorii britanici ai Socialisme ou Barbarie, precum Maurice Brinton, au luat o poziție pro-organizației.

În restul eseului voi examina argumentele anarhiste în favoarea unei organizații politice, incluzând și dezbaterea istorică dintre anarho-sindicaliști și anarho-comuniști. Apoi voi trece în revistă o critică anarhistă la adresa partidelor leniniste. Voi face trimitere la Revoluția Rusă pentru a demonstra că necesitatea centralizării leniniste este un mit. Partidul Bolșevic a condus Revoluția Rusă atunci când bolșevicii erau cel mai apropiați de o federație anarhistă.

Organizația politică anarhistă revoluționară

Mulți anarhiști par să creadă că va veni ziua când majoritatea oamenilor vor înțelege inutilitatea societății autoritare. Toți laolaltă, toți ca o singură persoană, la un moment dat își vor deschide ochii față de alienarea lor, se vor ridica și își vor lua înapoi societatea. Această viziune este denumită uneori „spontaneism”. Din păcate, lucrurile nu funcționează așa. În general, pe termen lung, oamenii sunt radicalizați neomogen. În vremuri conservatoare oamenii devin revoluționari în numere mici. Pe măsură ce lucrurile se radicalizează în grupuri și mănunchiuri. Apoi, pe măsură ce lucrurile intră într-o perioadă de radicalizare straturi întregi devin revoluționare. În cele din urmă, în perioade de transformare, întregi populații se revoltă. Dar mulți oameni, sau cei radicalizați cel mai recent nu și-au clarificat țelurile și strategiile. Ei tind să fie plini de energie, dar să rămână confuzi și nehotărâți până în momentul în care își pot pune ideile în ordine prin intermediul experienței. Este ușor în aceste momente să fie induși în eroare de reformiști care să caute să îi aducă pe căile cele vechi, sau de către grupuri autoritare dornice să instituie noi conducători. Acest lucru a fost demonstrat de întreaga istorie sumbră a revoluțiilor postbelice în Europa și în „Lumea a Treia”. Mai recent am asistat la rezultatele nefericite ale revoluției iraniene care a instalat la putere ayatollahii, sau cazul Argentinei în care revoltele în masă au produs doar un regim capitalist puțin mai la stânga (dar luptele din Argentina și din restul Americii de Sud nu s-au încheiat).

Pe măsură ce grupuri și straturi de muncitori/oare și alții sunt radicalizate, au ocazia de a se organiza pentru a-și răspândi în mod efectiv ideile în rândul restului populației (încă neradicalizate). Acest lucru nu contrazice auto-organizarea întregii populații oprimate. Este o parte integrală a acelei auto-organizări.

Multe grupuri se vor organiza pe principii autoritare (fie reformiste sau în favoarea unei noi guvernări revoluționare). Acest lucru este inevitabil din moment ce autoritarismul este lucrul pe care îl cunoaștem. Dar există o șansă că unii se vor organiza în direcții libertare, egalitare și bazate pe cooperare, devenind anarhiști sau un alt tip de anti-autoritarieni. Acest lucru este crucial dacă avem de gând să nu repetăm istoria dezastruoasă a înfrângerilor suferite de revoluțiile muncitorilor.

O organizație politică îi va ajuta pe anti-autoritarieni să discute unii cu alții, să se educe reciproc, să își dezvolte teoria, tacticile și strategia, analiza despre lucrurile care se petrec și ce este de făcut în privința acestora, precum și viziunea despre cum ar putea să arate o societate socialistă. În cadrul acesteia pot discuta despre ce au învățat de la alți oameni și ce pot oferi să îi învețe pe alții. A face parte dintr-o organizație îi poate ajuta să facă față influenței conservatoare și demoralizante pe care o are restul societății. Ceva în genul a ce a vrut să spună anarhistul Paul Goodman când a zis că „este suficient să găsești și să crezi un grup de două sute de persoane care gândesc la fel pentru a ști că tu însuși/însăși ești rațional/ă deși restul orașului sunt țicniți.” (1962; p. 17)

Chestiunea importantă aici este relația dintre minoritatea care a ajuns la concluzii revoluționare și majoritatea care cea mai mare parte din timp este non-revoluționară – cu excepția perioadelor revoluționare. (Faptul că majoritatea a devenit revoluționară este prin definiție ceea ce face ca o perioadă să fie revoluționară!) Anarhiștii adepți ai spontaneității și anti-organizaționali nu consideră acest lucru important; ei neagă existența lui. Pentru ei chiar și a discuta despre o minoritate revoluționară înseamnă a fi autoritar. Refuză să accepte realitatea. Putem contracara pericolele autoritarismului doar dacă recunoaștem că acestea pot lua naștere din ruptura dintre o minoritate revoluționară și majoritate.

Anarhismul pro-organizațional este o metodă de a aborda această ruptură, de a o depăși cu ajutorul politicilor practice, o metodă diferită de cea leninistă.

O federație revoluționară anarhistă ar avea două sarcini ce se întretes în cadrul organizațiilor populare mai mari. Una ar fi aceea de a lupta împotriva tuturor organizațiilor autoritare care ar lua naștere în mod inevitabil: staliști, social democrați, liberali, fasciști, etc. Toate acestea ar încerca să submineze încrederea de sine a muncitorilor, să submineze inițiativa populară. Noi vom pleda împotriva acestor grupări, vom lupta împotriva lor, și vom încuraja muncitorii, femeile, minoritățile rasiale și naționale, etc să aibă încredere în forțele proprii, să preia puterea pentru ei/ele, să se bazeze doar pe ei/ele și nu pe niște salvatori de deasupra.

Cealaltă sarcină care se întretese cu prima este aceea de a face alianțe cu orice fel de indivizi și grupuri putem – cu oricine se îndreaptă în direcția noastră. Nimeni nu deține toate răspunsurile. Spre exemplu, în uriașa societate nord-americană, este improbabil că doar o singură organizație („avangardistă”) va avea toți militanții buni și toate ideile corecte. Anarhiștii revoluționari ar trebui să se pregătească pentru a face fronturi unite cu orice grupuri care se îndreaptă într-o direcție anti-autoritară.

Multe dintre aceste subiecte au fost discutate la Congresul Anarhist Internațional din 1907 de la Amsterdam. În jur de 80 de anarhiști au participat din toată Europa, America de Nord și de Sud, precum și din alte părți, inclusiv cele mai multe dintre figurile cele mai cunoscute ale vremii, precum Emma Goldman. Printre alte subiecte discutate, Pierre Monatte, un anarho-sindicalist francez, a îndemnat anarhiștii să intre în sindicate, pentru a ajuta la organizarea și construirea acestora. El a susținut că aceasta era calea prin care anarhiștii să evadeze din izolarea lor în cercuri mici, din participarea lor la rebeliuni inutile și (pentru câțiva dintre ei) la acte de terorism. Aceasta ar fi fost o modalitate, susținea el, prin care anarhiștii să intre în contact cu muncitorii și să ia parte la viețile și luptele lor.

Împotriva sa s-a exprimat anarhist-comunistul italian Errico Malatesta. (Aceste etichete pot induce în eroare, din moment ce anarho-sindicaliștii recunoscuseră că țelul lor era comunismul anarhist, în vreme ce anarho-comuniștii erau de acord că sindicatele erau importante.) Malatesta a recunoscut că era important pentru anarhiști să participe în sindicate. Dar s-a opus noțiunii implicite că anarhiștii ar trebui, de fapt, să se dizolve în sindicate. Acest lucru era periculos, a avertizat el, căci sindicatele, prin natura lor, erau nevoite să atragă muncitori cu o largă varietate de niveluri de conștiință, conservatori și socialiști de stat, precum și anarhiști. Între timp sarcina sindicatelor era aceea de a negocia condiții de lucru mai bune și salarii mai mari sub capitalism, câtă vreme nu exista o situație revoluționară. Cu alte cuvinte sindicatele erau nevoite să se adapteze atât conștiinței mai conservatoare a majorității membrilor, cât și necesităților practice ale pieței capitaliste. Prin urmare, Malatesta și alții au tras concluzia că muncitorii anarhiști trebuiau să se organize și în organizații explicit anarhiste, pentru a putea lupta pentru ideile anarhiste. Aceștia trebuiau să lucreze atât în cadrul cât și în afara sindicatelor, preocupându-se nu doar cu chestiunile sindicale, ci cu fiecare luptă împotriva opresiunii în orice formă.

(În mod remarcabil, mulți stângiști cunosc în detaliu dezbaterile lui Lenin cu „Economistii” – marxiști care își doreau să se concentreze doar pe organizarea sindicală – așa cum a fost rezumată de Lenin în Ce e de făcut? Dar nu cunosc nimic despre dezbaterile dintre Malatesta și Monatte ce a acoperit în mare parte aceleași subiecte. Astfel, troțkiștii din I.B.T. remarcă, spre surprinderea lor, că „...Platformiștii au un istoric de participare în lupte pentru extinderea și apărarea drepturilor democratice... Acest lucru demonstrează o înțelegere relativ sofisticată a modului de operare al statului capitalist și este în concordanță cu Lenin (Ce e de făcut?)...” [2002, p. 14])

Monatte a avut dreptate când a susținut importanța intrării anarhiștilor în sindicate. Prin această abordare, anarhiștii au reușit să iasă din izolarea lor și au căpătat o mare influență în rândul muncitorilor și altor segmente. Dar și Malatesta a avut dreptate. Sindicatul francez cândva militant (C.G.T.) a devenit tot mai conservator. Tot ce au păstrat liderii sindicali de la vârf din anarhismul lor inițial a fost dorința de a menține sindicatele separate de partidele socialiste. Când a izbucnit Primul Război Mondial, sindicatele franceze au susținut războiul și guvernul. Monatte a intrat în opoziție față de burocrația sindicală și poziția pro-imperialistă a acesteia.

Anarho-sindicaliștii spanioli au fost conștienți de ce s-a petrecut în Franța și au recunoscut tendințe similare în sindicatele spaniole (C.N.T.). Spre deosebire de anarho-sindicaliștii francezi, spaniolii s-au organizat într-o federație explicit anarhistă, F.A.I., în cadrul C.N.T.-ului. Au putut astfel să combată tendința birocratică reformistă (și mai târziu pe Comuniști. – n. tr. e vorba de staliști). Oricare ar fi eventualele sale greșeli, F.A.I. rămâne un exemplu pentru anarhiștii pro-organizaționali.

Partidul leninist

Așa cum se bine știe, noțiunea de partid este centrală pentru leninism. A fost afirmată în diferite forme. Documentul central al troțkismului (o variantă a leninismului) este „Programul Tranzițional” din 1938. Prima sa frază – și noțiune fundamentală – este, „Situția politică globală în întregul ei este în primul rând caracterizată de o criză istorică a conducerii proletariatului.” (1977, p. 111) Cu alte cuvinte problema principală nu este conservatorismul maselor muncitoare, căci din când în când în această epocă muncitorii și oamenii oprimați s-au revoltat împotriva capitalismului. Problema este că social democrații, liberalii, stalinistii, și naționaliștii sunt liderii respectați și recunoscuți. Acești elitiști au condus muncitorii către o formă sau alta a aceleiași vechi opresiuni. Ce este necesar, în acest caz, este construirea unei noi conduceri, a unui partid dedicat unui program revoluționar în literă și faptă, care poate obține susținerea majorității muncitorilor și a celor oprimați.

Avantajul acestei noțiuni este că transmite minorității revoluționare să nu învinovățească muncitorii pentru eșecul revoluției. Acest lucru nu neagă faptul că conștiința nerevoluționară a celor mai mulți dintre muncitori este o problemă. Dar nu are niciun sens să deplângem „înapoierea” majorității, la fel cum nu are sens nici romantizarea muncitorilor. Declinul capitalismului va împinge în mod repetat clasa muncitoare către revoltă. Sarcina minorității revoluționare constă în dezvoltarea propriei teorii, analize, strategii, tactici, și practici concrete.

Dezavantajul acestei noțiuni a conducerii e reprezentat de faptul că își permite să considere conducerea drept singurul lucru important. Sarcina devine aceea de a înlocui liderii răi cu lideri buni, partidele rele cu partide bune: partidul cu ideile corecte. În loc să se concentreze pe mobilizarea oamenilor, pe încurajarea independenței și încrederii în propriile puteri, implicația este aceea că tot ce trebuie să facă este să pună conducerea care trebuie la putere. În cel mai rău caz partidul devine un înlocuitor pentru clasa muncitoare.

Leniniștii își văd partidul ca pe o organizație centralizată – sub „centralism democratic.” Acest lucru se bazează pe viziunea lor față de socialism, pe care îl înțeleg ca pe o economie centralizată administrată de un stat centralizat. Un partid centralizat este necesar pentru a atinge acest lucru și, odată ce a fost atins, pentru a gestiona economia statificată centralizată. În teorie statul și partidul trebuie să „se veștejească” (cândva), dar economia va rămâne centralizată – și asta la nivel global, nu mai puțin. Ideea în sine este un coșmar birocratic.

„Centralizarea” nu înseamnă doar coordonare, unificare, sau cooperare. Centralizarea („democratică” sau de alt tip) înseamnă că totul este decis de la centru. O minoritate deține controlul. Așa cum a spus Paul Goodman, „Într-o întreprindere centralizată...autoritatea se manifestă de sus în jos. Informația este colectată de la firul ierbii și este procesată pentru a putea fi utilizată de cei de sus; deciziile sunt luate în sediile centrale; iar politicile, programul, și procedurile standard sunt transmise în jos printr-un lanț de conducere ierarhic... Acest sistem a fost conceput pentru a disciplina armatele; pentru a ține evidențe, a colecta taxe și a îndeplini funcții birocratice; și pentru...producția în masă.” (1977, p. 3, 4) Acesta este modelul de bază al unei societăți capitaliste, iar partidul leninist îl menține. Acesta este embrionul statului capitalist, relația dintre capital și muncă pusă în practică.

Să fim siguri, și o federație anarhistă are un grad de „centralizare,” adică organisme specifice și indivizi cărora le sunt atribuite sarcini specifice din partea întregii comunități. Aceste grupări centrale sunt alese și pot fi revocate în orice moment, cu o rotație a sarcinilor în rândul membrilor. Prin definiție, o federație compensează centralizarea cu descentralizarea, cu – în rândul anarhiștilor – un maxim de centralizare pe cât este absolut necesar, și cu atât de multă descentralizare pe cât este maxim posibil.

Printre leniniști partidul centralizat este justificat filozofic. Partidul se presupune a fi cunoscătorul Adevărului, al „socialismului științific”. Partidul este considerat întruparea Conștiinței Proletare. Conștiința proletară nu este ceea ce proletariatul chiar crede, ci ceea ce ar trebui să creadă, ceea ce trebuie să creadă, lucru pe care doar partidul în cunoaște cu certitudine. Prin urmare partidul nu are nimic de învățat de la nimeni din afara partidului. Conducerea partidului se presupune că este cea mai bine informată în privința adevărului. Prin urmare partidul trebuie centralizat, cu o conducere centrală stabilă. Ia asupra sa „povara omului inteligent” (Landy, 1990, p. 5). Partidul – sau conducerea din fruntea sa – este „avangarda”.

Nu doresc să apelez la tertipuri în privința definițiilor cuvintelor, atunci când noțiunile sunt cele care contează. Au existat anarhiști care au folosit cuvântul „avangardă” pentru a se descrie. Aceștia au utilizat termenul pentru a transmite că se aflau în fruntea inovației gândirii politice, cei mai extremi revoluționari, cei aflați la stânga stângii. Aceștia au utilizat cuvântul „avangardă” așa cum folosesc artiștii termenul francez „avantgarde”, aceia care se află în linia întâi a noilor idei. Dar „avangardă” a ajuns să însemne nu doar un grup care are propriile sale idei, minoritatea revoluționară. A ajuns să îi definească pe aceia care consideră că dețin toate răspunsurile și care prin urmare au dreptul de a guverna asupra altora. Acest lucru este respins de anarhiști.

Spre exemplu, pamfletul I.B.T. susține că bolșevicii au avut dreptate să mențină o dictatură a partidului unic la începuturile Uniunii Sovietice (atunci când Lenin și Troțki se aflau la putere). Acest lucru a fost corect, spun ei, deși majoritatea muncitorilor (ca să nu mai vorbim de țărani) nu îi mai susțineau. Dacă ar fi permis votul liber în cadrul sovietelor, muncitorii și țărani ar fi votat pentru excluderea lor, alegând Revoluționari Sociali de Stânga (populiști), menșevici (socialiști reformiști), sau anarhiști. Aceștia, susțin ei, ar fi capitulat în fața capitalismului și ar fi permis ascensiunea proto-fascismului. Fie că era adevărat sau nu acest lucru, troțkiștii justifică guvernarea printr-o dictatură a unui partid minoritar pentru că ei știau ce era mai bine pentru oameni. Totuși, această abordare nu a dus la socialism, ci la stalinism, la contrarevoluție prin intermediul partidului. Stalinismul a fost un regim totalitar aproape la fel de brutal ca nazismul. Potrivit pamfletului I.B.T., partidul bolșevic nu mai era revoluționar în 1924, deși nu trecuse mult timp de la revoluția din 1917. Prin urmare, concluzionez că ar fi fost mai bine pentru bolșevici dacă ar fi rămas la democrația revoluționară a sovietelor inițiale, chiar dacă ar fi fost dați jos de la putere. Nimic nu ar fi putut fi mai rău decât ce s-a întâmplat așa.

Mitul revoluției bolșevice

Mulți oameni cred că Revoluția Rusă demonstrează nevoia pentru un partid de avangardă de tip bolșevic, centralizat, și ierarhizat. Fără un partid de acest fel, se spune, nu ar fi existat o revoluție socialistă. Prin urmare trebuie să construim acest tip de partid în prezent. Acest argument este în mare parte unul mitologic.

Lenin, aflat în exil în Europa, a construit un corp centralizat de cadre profesionale, dar aceștia nu au controlat sub nicio formă membrii de rând ai mișcării marxiste din Imperiul Rus. Mișcarea socialistă a fost afectată de represiunea Țaristă și de facționalismul intern, din care ruptura bolșevică-menșevică este doar cel mai bine cunoscut exemplu. Murray Bookchin a rezumat, „Partidul Bolșevic... a fost o organizație ilegală cea mai mare parte a anilor de dinaintea revoluției. Partidul era sfărâmat și reconstituit în mod constant, rezultatul fiind că până în momentul în care a obținut puterea nu reușise să se consolideze cu adevărat într-o mașinărie birocratică și ierarhizată pe deplin centralizată. Mai mult, a fost marcată de facțiuni...până la momentul războiului civil.” (1986, p. 220)

Puncte similare au fost semnalate de Hal Draper, o autoritate pe subiectele Marx și Lenin, „... Preliminariile pentru un partid de masă luaseră naștere în Rusia nu sub forma sectelor, ci a unor cercuri locale ale muncitorilor, ce rămăseseră largi și formaseră asociații regionale largi... Organizațiile membrilor în Rusia erau grupuri de partid locale și regionale ce puteau fi în parte bolșevice și în parte menșevice în ce privește simpatiile lor, sau care puteau să își schimbe susținerea de la una la cealaltă din când în când, etc. De fiecare dată când avea loc un „congres al partidului” sau o conferință, fiecare grup de partid trebuia să decidă dacă aveau să participe la una sau la cealaltă, sau la ambele... Membrii individuali de partid în Rusia, sau grupurile de partid, puteau decide să distribuie ziarul lui Lenin, sau organul de presă al menșevicilor, sau niciunul dintre acestea – mulți preferau un organ „non-facțional” precum cel scos de Troțki la Viena; sau ar fi putut să folosească în eforturile lor acele publicații ale bolșevicilor pe care le agreau plus pe cele ale menșevicilor și ale altora, după bunul plac.” (1971, pp 7-8)

Rolul bolșevicilor în răsturnarea propriu-zisă a Guvernului Provizoral capitalist a fost studiat cu atenție de Alexander Radinowitch (1976, 1991). Studiind memoriile timpurii ale activiștilor bolșevici și citind ziarele bolșevice ale vremii, acesta a concluzionat că „...unitatea aproape monolitică și ‘disciplina de fier’ a partidului bolșevic în 1917 a fost în mare parte un mit...” (1991, pp. viii-ix) Comitetul Central al partidului a fost incapabil să contoleze multele organizații regionale și locale, și în general nici nu a încercat acest lucru. Chiar și în locațiile centrale ale principalelor două orașe Petrograd și Moscova, existau corpuri bolșevice relativ autonome ce scoteau propriile ziare și își stabileau propriile politici imediate. În interiorul Comitetului Central existau militanți cu o voință puternică ce au luptat pentru viziunile lor, uneori ignorând disciplina de partid. Între timp partidul s-a deschis pentru zecile de mii de noi membri muncitori, care au zguduit considerabil lucrurile. Când s-a reîntors în Rusia, Lenin s-a bazat pe acești noi membri de rând pentru a trece peste politicile conservatoare ale Vechilor Bolșevici. Rabinowitz a concluzionat că aceste diviziuni „descentralizate și nedisciplinate” (p. ix) au provocat unele dificultăți, dar per total au fost fundamental utile. „...Flexibilitatea organizațională a bolșevicilor, deschiderea lor relativă și receptibilitatea lor... aveau să fie o sursă importantă pentru puterea partidului și abilitatea sa de a prelua puterea.” (1991, p. xi)

Crearea partidului centralizat, monolitic a avut loc după Revoluție, în timpul războiului civil împotriva Albilor contrarevoluționari. Atunci când s-a încheiat războiul civil în 1921, au înăbușit revolta de la fortăreața navală Kronstadt și au înfrânt opoziția internă din cadrul partidului – ambele solicitând mai multă democrație proletară. Lenin a convins bolșevicii (redenumiți acum Partidul Comunist) să

interzică toate comitetele locale și facțiunile interne (Troțki a fost de acord). „Bolșevicii au înclinat să își centralizeze partidul până în punctul în care s-au izolat de clasa muncitoare.” (Bookchin, 1986, p. 221) Partidul a devenit tot mai birocratizat și represiv la nivel intern odată cu victoria lui Stalin în 1924 și ulterior.

Partidul bolșevic a făcut Revoluția Rusă atunci când partidul era cel mai asemănător cu o federație anarhistă! Partidul centralizat, monolitic nu era partidul revoluției, ci partidul contrarevoluției. Partidele autoritare leniniste care au făcut revoluțiile chineză, vietnameză, iugoslavă, și nord-coreeană au fost modelate după partidul Uniunii Sovietice staliniste. Mao și ceilalți și-au dorit un partid care să creeze un regim similar de capitalism de stat, totalitar.

Mai există un aspect mitologic față de imaginea uzuală a Revoluției Ruse și a partidului bolșevic. Acesta este noțiunea că bolșevicii singuri au răsturnat Guvernul Provizoral. Acest lucru este fals. Preluarea inițială a puterii a fost realizată de un front unit format din partidul bolșevic, partidul revoluționarilor sociali de stânga, și anarhiști. Bolșevicii au jucat un rol principal din cauza slăbiciunilor celorlalte două grupări, dar nu ar fi putut să o facă singuri. Revoluționarii Sociali de Stânga (sau Stânga RS) erau moștenitorii populismului țărănesc rus, având un program socialist libertar. Spre deosebire de bolșevici, aceștia se bucurau de susținere în rândul țăranilor. Slăbiciunea lor a fost faptul că s-au încurcat cu aripa de dreapta a partidului RS, de care doar atunci (1917) începeau să se despartă. Anarhiștii erau activi în orașele principale și în multe industrii. Anarho-sindicaliștii au fost importanți în construirea sovietelor din fabrici. Din păcate, anarhiștii au fost divizați în diferite curente și au fost depășiți la partea de organizare de partidele politice. (Se pare că anarho-sindicaliștii au fost mai bine organizați decât anarho-comuniștii în privința publicării unui ziar distinct și a popularizării viziunilor lor.)

Stânga RS și anarhiștii au fost de acord cu bolșevicii în privința nevoii de a răsturna Guvernul Provizoral burghez și a înlocuirii acestuia cu sovietele. Cu toții au cooperat în comitetul militar condus de Troțki, ce a răsturnat Guvernul Provizoral. Social Revoluționarii de Stânga au creat apoi un guvern comun împreună cu bolșevicii în cadrul sovietelor. Anarhiștii au participat în soviete și în general au susținut politicile Social Revoluționarilor și bolșevicilor. Sfârșitul acestui front unit a fost un pas major în direcția instaurării dictaturii partidului unic de către Comuniști. (Cum s-a desfășurat acest lucru este o chestiune prea complicată pentru a o aborda aici.) În 1921 pe lângă anularea comitetelor interne din interiorul Partidului Comunist, Lenin și Troțki au mai cerut interzicerea definitivă a tuturor celorlalte partide, indiferent cât de mult ar fi fost dispuse să susțină socialismul. Dictatura centralizată monolitică a partidului unic fusese creată, chiar dacă a trebuit să mai treacă prin alte câteva etape înainte ca Stalin să o definitiveze complet. Dar nu așa fusese făcută revoluția.

Concluzie

Oricare ar fi realizările sale, anarhismul a eșuat în repetate rânduri să creeze o societate liberă bazată pe cooperare. Revoluțiile influențate de anarhiști au fost înfrânte, sau au „reușit” prin a fi preluate de статисти. În prezent asistăm la un nou avânt al anarhismului pe scară globală. O mare parte a militanților își îndreaptă atenția către curentul pro-organizațional/axat pe luptă de clasă din cadrul anarhismului istoric, așa cum a fost el exprimat de Malatesta, Platformiști, F.A.I. și especifista. Unii dintre noi ne îndreptăm atenția și către tendința pro-organizatorică din cadrul marxismului autonomist. Susținem federații democratice organizate în jurul unui program de revoluție internațională a clasei muncitoare și tuturor celor oprimați. Anarhiștii anti-organizații denunță acest lucru ca pe o încercare de a crea partide leniniste. Oricare ar fi dorințele lor, în practică, anti-organizaționiștii abandonează organizarea anarhistă eficientă împotriva capitalismului și a statului. Între timp leniniștii construiesc partide ce recrează ruptura centralizată dintre conducători și conduși a capitalismului statificat. Noi, totuși, suntem de părere că emanciparea clasei muncitoare și a celor oprimați este sarcina muncitorilor și a oprimaților înșiși. Noi credem că formarea federațiilor anarhiste revoluționare este parte a auto-organizării celor oprimați și exploatați de capitalism. Acea auto-organizare continuă să fie cheia eliberării umane.

Bibliografie

- Bookchin, Murray (1986). Post-scarcity anarchism, 2nd ed. Montreal: Black Rose Books.
- Draper, Hal (1971; photocopied, undated). “Toward a New Beginning.” Reorient Papers No. 3.
- Goodman, Paul (1962). Drawing the line; A pamphlet. NY: Random House.
- Goodman, Paul (1965). People or personnel, Decentralizing and the mixed system. NY: Random House.
- International Bolshevik Tendency (2002). Platformism and Bolshevism. I.B.T. pamphlet.
- Landy, Sy (1990). Foreword. In Walter Daum. The life and death of Stalinism. NY: Socialist Voice Publishing. Pp. 3 — 6.
- Rabinowitch, Alexander (1976). The Bolsheviks come to power; The revolution of 1917 in Petrograd. NY: W.W. Norton.
- Rabinowitch, Alexander (1991). Prelude to revolution: The Petrograd Bolsheviks and the July 1917 uprising. Bloomington: Indiana University Press.
- Skirda, Alexandre (2002). Facing the enemy. (P.Sharkey trans.). Oakland, CA: AK Press.
- Trotsky, Leon (1977). The transitional program for socialist revolution. NY: Pathfinder Press.

Biblioteca Anarhistă

Organizații anarhiste, nu avangardism leninist
2006

Preluat la 20.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org